

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS
over het ontwerp van wet tot vaststelling van
hoofdstuk II (Hooge Colleges van Staat en Kabinet
der Koningin) der Staatsbegrooting voor het dienst-
jaar 1918. (2)

Het afdeelingsonderzoek van dit ontwerp van wet heeft de navolgende uitkomsten gehad.

Enkele leden achtten de voorgestelde vermeerdering van het aantal referendarissen bij de Algemeene Rekenkamer met niet minder dan drie niet onbedenklijk. Zij zagen in deze uitbreiding, waardoor het getal van genoemde titularissen bijna verdubbeld wordt, een maatregel tot salarisverhoging van eenige ambtenaren, waardoor naar hunne meening werd vooruitgelopen op de uitkomsten van den arbeid der Staatscommissie in zake de bezoldiging der Rijksambtenaren.

Vastgesteld den 10den Januari 1918.

VAN HOUTEN.
DE VOS VAN STEENWIJK.
D'AUMALE VAN HARDENBROEK.
VAN DER MAESEN DE SOMBREFF.
BOSCH VAN OUD-AMELISWEERD.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS
over het ontwerp van wet tot aanvulling van artikel 71
van het Regeeringsreglement van *Nederlandsch-Indië*. (106)

Het afdeelingsonderzoek over dit wetsontwerp heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

Met de strekking van het wetsontwerp wenschte men instemming te betuigen. De beweegredenen, zooals die in de Memorie van Toelichting zijn uiteengezet, werden alleszins gedeeld; rationeel werd het geacht de desa's, niet steeds als thans, buiten de bemoeiingen van de gemeentebesturen te houden, doch ze daarin op te nemen, telkens wanneer de wenschelijkheid daarvoor zich opdringt. Niettemin hoopte men, dat de desa-autonomie niet meer dan strikt noodig zal worden aangetast.

Sommige leden meenden, dat de gemeentebesturen niet in staat waren het inlandsche gemeentebestuur te vervangen, en waarschuwden daarom tegen onnoodige oplossing van desa's en kampongs. Zij verwezen voor een en ander naar de rede door het lid dezer Kamer, den heer VAN DEN BERG, gehouden bij de behandeling van de Indische begrooting op 8 Maart 1916 (*Handelingen Eerste Kamer* pag. 334 en 335). Wat de decentralisatie van het bestuur betreft, werd toegejuicht, dat daarmede evenals in Britsch-Indië van onderaf is begonnen.

Men hoopte, waar de proefneming met de instelling van de plaatselijke raden gunstige resultaten blijkt te geven, dat nu ook de decentralisatie tot grootere gebieden zal worden uitgebreid.

Nog wenschte men het oordeel van den Minister te vernemen aangaande de al- of niet wenschelijkheid tot het instellen van het wethouderschap voor de Indische gemeenten, zooals o. a. door mr. A. B. COHEN STUART, referendaris bij de algemeene secretarie te Buitenzorg, op het laatste decentralisatiecongres, dat in 1917 te Semarang gehouden werd, is aanbevolen.

Sommige leden achtten het verkeerd, dat de bepalingen voor gewesten en gemeenten, zooals nu nog het geval is, in ééne verordening zijn samengevat. Naar hunne meening was het beter, en voor gewest en voor gemeente een afzonderlijke verordening te maken, als zijnde verschillende lichamen, welke verschillende belangen hebben te behartigen, evenals in Nederland afzonderlijke wetten bestaan voor gewest en gemeente.

Voorts meende men, dat bij het opheffen van een inlandsche gemeente, dit niet telkens bij afzonderlijke ordonnantie moest geschieden, maar dat daarvoor bij ordonnantie een algemeene regeling behoorde te worden getroffen. Van andere zijde werd dit gevoelen niet gedeeld.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 8sten Januari 1918.

VAN DER MAESEN DE SOMBREFF.
DE WAAL MALEFIJT.
DOJES.
LUCASSE.
VAN HOUTEN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS
over de ontwerpen van wet tot

- 1°. vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisserijbedrijf te *IJmuiden* voor het dienstjaar 1918 en aanvulling regeling der afschrijvingen ten laste van het bedrijf (153);
- 2°. verhoging van het Vide hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917 (190);
- 3°. verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor de inrichting van eene boezembemaling van het waterschap „Electra” (220);
- 4°. verhoging van het Vide hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917 (234);
- 5°. aanvulling der wet van den 25sten Mei 1880 (*Staatsblad* n°. 88), tot instelling eener Rijkspostspaarbank, waarvan de gewijzigde tekst werd bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van den 15den December 1910 (*Staatsblad* n°. 368), der Weduwenwet voor de Ambtenaren 1890, laatstelijk gewijzigd bij de wet van den 30sten December 1914 (*Staatsblad* n°. 635), der Ongevallenwet 1901, laatstelijk gewijzigd bij de wet van den 11den Februari 1911 (*Staatsblad* n°. 62) en der wet van den 16den Juli 1907 (*Staatsblad* n°. 225), houdende nadere voorzieningen met betrekking tot de tiendrechten, behoorende tot het Kroondomein, en de tiendplichtigheden, rustende op goederen tot dat Domein behoorende (242);

Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs over het ontwerp van wet n°. 182.

6°. verevening van de door het Staatsbedrijf van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie over 1915 en 1916 aan 's Rijks middelen uit te keeren winst (266).

Tegen deze wetsontwerpen bestond geen bezwaar.

Aldus vastgesteld den 9den Januari 1918.

VAN DER FELTZ.
 BAVINCK.
 DE WAAL MALEFLIJT.
 DE BOER.
 FRANSSEN.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1917. (182)

Het afdelingsonderzoek van dit wetsontwerp heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

Hoewel men in het algemeen het niet aanbevelenswaardig achtte om bij Nota van Wijziging ingrijpende regelingen aan reeds ingediende wetsontwerpen toe te voegen, achtte men in dit geval de toevoeging bij Nota van Wijziging van onderafdeeling 64, strekkende tot beschikbaarstelling van een bedrag van f 300 000 voor invoering van den militairen dienstplicht voor Europeesche Nederlandsche onderdanen, alleszins gemotiveerd, en hoopte men, dat de Regeering nu ook met bekwaamen spoed de regeling van militieplicht voor de niet-Europeesche onderdanen zooveel mogelijk zal bespoedigen.

Met den Minister was men het eens, dat niet met de beschikbaarstelling van de gelden voor de invoering van het dienstplichtstelsel voor Europeesche Nederlandsche onderdanen in Nederlandsch-Indië tot de begrooting voor 1918 kon worden gewacht en de wijziging en verhooging der begrooting voor 1917 ook aan dit doel moest worden dienstbaar gemaakt.

In verband met de kosten berekening van den Minister in de Nota van wijziging: f 300 000 voor 1918, f 550 000 voor 1919 en 1920 en f 650 000 voor 1921, werd de vraag gesteld of het thans wel raadzaam kan worden geacht meerdere gelden voor de defensie aan te vragen, nu men toch nog niet weet welke gevolgen de oorlog zal hebben, zoodat de gegevens ontbreken die de gedragslijn zullen moeten aangeven.

Het voornemen bestaat de Europeesche militie bij eerste opleiding af te zonderen van de vrijwilligers. De Europeesche militie wil men bovendien zooveel mogelijk ook afzonderlijk huisvesten. Eerst na vertrek met groot verlof wordt deze militie ingedeeld bij de bestaande korpsen, hetgeen echter niet dan eene administratieve indeeling is. Men vroeg of deze afzondering wel noodig is, of ze niet liever achterwege kon blijven opdat de samenwerking met de vrijwilligers meer opvoedend zou werken. Nu de algemeene dienstplicht voor de Europeesche Nederlanders in Indië wordt ingevoerd, die in Nederland zelf nog niet bestaat, wenschte men dat aan den Volksraad het oordeel zou worden gevraagd ten opzichte van

de uitbreiding van den dienstplicht tot de inlanders, met name of de Volksraad daarin al- of niet een gevaar ziet.

Nog werd twijfel geopperd of de 8½ maand oefeningstijd voor de vesting-artillerie en de infanterie wel voldoende is te achten.

De defensie van Indië kan niet wachten — heeft reeds al te lang gewacht.

Eenige bevreemding had het gewekt, dat de gewichtige regeling betreffende Europeesche militie voor Indië, die nu is belichaamd in het Koninklijk besluit van 26 October 1917 (*Staatsblad* n°. 610), niet aan de volksvertegenwoordiging was toegezonden. Deze regeling legt, naar de meening van eenige leden te vele bevoegdheden in handen van den Gouverneur-Generaal. Zoo bepaalt de Gouverneur-Generaal o. a.:

wie voor zwaren of lichten dienstplicht wordt aangewezen, bij welk wapen men zal worden ingedeeld, welke ambtenaren zullen worden vrijgesteld, welke geestelijken als zoodanig worden beschouwd en daarom worden vrijgesteld, wie zal worden opgeleid voor het kader, in welke gebiedsdeelen de dienstplicht zal worden ingevoerd.

Men vroeg of in afwachting van een algemeene regeling die, naar men zeer vreesde, nog wel eens heel lang zou kunnen uitblijven, niet reeds dadelijk gelegenheid zou kunnen worden gegeven aan inlanders, die aan zekere eischen van ontwikkeling voldeden, om als vrijwilligers bij de Europeesche militie dienst te nemen. In de Tweede Kamer heeft de Minister op de desbetreffende vraag van den heer SIBINGA MULDER geantwoord, dat hij die quaestie gaarne zou overwegen. Tegelijk voegde de Minister er echter bij, dat die quaestie eerst aan de orde zou komen wanneer de inlandsche militie aan de orde komt. Men meende echter dat daarop niet behoefde te worden gewacht, maar dat zeer goed nu reeds daarmee een begin kon worden gemaakt. Het werd zeer goed mogelijk geacht ontwikkelde Javanen tegelijk met de Europeanen te doen dienen, evengoed als hier te lande inlandsche jongelieden tegelijk met Europeanen studeeren. Men wilde daarmee volstrekt niet uitgemaakt zien, dat ten allen tijde aan gemengde compagnieën de voorkeur zou moeten worden gegeven. Maar men meende dat daartegen, waar het uitsluitend ontwikkelde jongelieden betreft, geen bezwaar behoeft te bestaan.

Op die wijze zal de bevolking er een eer in stellen in het leger te worden opgenomen en zal daardoor latere invoering van den dienstplicht veel gemakkelijker gaan. Aan een eventueel advies van den Volksraad zal zeker waarde zijn te hechten, doch veel grooter waarde zal hebben, de ondervinding die men, wanneer de deelneming aan de vrijwillige militie eenigermate van betekenis zal zijn, alsdan zal opdoen. Men hoopte dat de Minister daarom zijne beslissing niet zou uitstellen tot dat de inlandsche dienstplicht in haar geheel zal zijn geregeld, maar onmiddellijk zal handelen.

De stoornis in de scheepvaart heeft tot gevolg, dat het goederenvervoer uiterst gebrekkig is geworden, zoodat de voorraden der producten onrustbarend toenemen en deze dikwijls bederven. Men betoogde dat dit ook voor de inlandsche bevolking groote schade medebrengt, die dientengevolge achteruit gaat. Men vreesde, dat de groote stoomvaartlijnen, zooals „de Nederland” en de „Lloyd”, met de regeling der vaarten meer nog op eigen voordeel dan op dat van de inlandsche bevolking bedacht zullen zijn. Van de zijde der Regeering werd, naar de meening van de leden, die deze zaak ter sprake brachten, hiertegen niets gedaan, hetgeen hevig verzet in Indië heeft gewekt. Men meende, dat de Regeering reeds lang krachtiger had moeten ingrijpen en een staatsbedrijf voor het vervoer van gouvernementsgoederen en passagiers in het leven diende te roepen.

Hiertegen werd opgemerkt, dat, daargelaten de vraag of staatsbedrijven beter dan particulieren het goederen- en passagiersvervoer zouden kunnen bezorgen, het in het leven roepen